

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΟΥΜΙΔΗ κατά της ΕΛΛΑΔΟΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 19731/02)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

4 Αυγούστου 2005

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

Στην υπόθεση Λουμίδα κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα, στη σύνθεση του οποίου μετέχουν οι δικαστές :

Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ, Πρόεδρος,

Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗΣ,

F. TULKENS,

E. STEINER,

K. HAUJYEV,

D. SPIELMANN,

S.E. JEBENS,

και ο S. QUESADA, *Αναπληρωτής Γραμματέας του Τμήματος.*

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 5 Ιουλίου 2005.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 19731/02) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Αριστείδης Λουμίδης («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 30 Απριλίου 2002 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τους Δικηγόρους Αθηνών Φ. Καραγιαννόπουλο και Γ. Φουφόπουλο. Η διάδικος κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Σ. Σπυρόπουλο, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Σ. Τρεκλη, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Ο προσφεύγων διετύπωνε παράπονα, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας η οποία ακολουθήθηκε στην υπόθεσή του.

4. Της προσφυγής επελήφθη το πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του Κανονισμού). Στο πλαίσιο αυτού, το τμήμα στο οποίο ανετέθη η εξέταση της υποθέσεως (άρθρο 27 § 1 της Συμβάσεως) συγκροτήθηκε συμφώνως προς το άρθρο 26 § 1 του Κανονισμού.

5. Με την από 23-09-2004 απόφαση, το Δικαστήριο έκανε την προσφυγή εν μέρει δεκτή.

6. Την 1^η Νοεμβρίου 2004, το Δικαστήριο μετέβαλε τη σύνθεση των τμημάτων του (άρθρο 25 § 1 του Κανονισμού). Η παρούσα προσφυγή ανετέθη στο πρώτο τμήμα, όπως ανασυγκροτήθηκε (άρθρο 52 § 1).

7. Τόσο ο προσφεύγων όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν εγγράφως παρατηρήσεις επί της ουσίας της υποθέσεως (άρθρο 59 § 1 του Κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

8. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1947 και διαμένει στην Αθήνα. Είναι κύριος οικοπέδου κειμένου στο Μαρούσι, στα προάστια των Αθηνών, συνολικού εμβαδού 4 066,80 τ.μ.

9. Με το από 9 Μαΐου 1988 προεδρικό διάταγμα περί κτηματικής οργανώσεως, πολλά οικόπεδα, μεταξύ των οποίων και το οικόπεδο του προσφεύγοντος, συμπεριελήφθησαν στο σχέδιο πόλεως των Αθηνών. Ως αντίτιμο, το Δημόσιο επέβαλε στον προσφεύγοντα μία «εισφορά γης» άνευ αποζημιώσεως 1 278,60 τ.μ. Πράγματι, το άρθρο 8 του Νόμου 1337/1983 περί θεσπίσεως του μέτρου της «εισφοράς γης», ορίζει ένα τεκμήριο, συμφώνως προς το οποίο ένα οικόπεδο το οποίο συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο πόλεως, αποκτά υπεραξία. Ως εκ τούτου, ο ιδιοκτήτης του οφείλει να παραχωρήσει τμήμα αυτού στο Δημόσιο ώστε να συμψηφισθεί το εν λόγω εικαζόμενο όφελος, και δεν διαθέτει, επομένως, δικαίωμα αποζημιώσεως. Με την από 08-11-1996 «πράξη εφαρμογής», ο Πρόεδρος της Επιτροπής Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχίας Αθηνών, αφού εξέτασε τις αντιρρήσεις τις οποίες προέβαλε ο προσφεύγων και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι ιδιοκτήτες, επικύρωσε την εν λόγω πολεοδομική μελέτη.

10. Στις 11-07-1997, ο προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ακυρώσεως του προεδρικού διατάγματος της 9ης Μαΐου 1988 και της από 09-11-1996 πράξεως εφαρμογής αυτού. Ο

προσφεύγων ισχυριζόταν ειδικότερα ότι το επίμαχο μέτρο του επέβαλε δυσανάλογη επιβάρυνση και έθιγε το δικαίωμά του στο σεβασμό της περιουσίας του, που εγγυάται το άρθρο 17 του Συντάγματος της Ελλάδος. Μετά από πολλές αναβολές, η υπόθεση παραπέμφθηκε ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, εφεξής αρμοδίου να εξετάζει υποθέσεις αυτού του είδους.

11. Στις 13 Ιουνίου 2002, το Διοικητικό Εφετείο ακύρωσε την από 08-11-1996 πράξη εφαρμογής, επειδή είχε εκδοθεί από αναρμόδιο όργανο (απόφαση 1531/2002).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

12. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι λόγω της διάρκειας της διαδικασίας παραβιάσθηκε η αρχή της «εύλογης προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια (...) εντός ευλόγου προθεσμίας από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

13. Η Κυβέρνηση επικαλείται την πολυπλοκότητα της υποθέσεως για να δηλώσει ότι η επίμαχη διαδικασία διεξήχθη εντός ευλόγου χρόνου.

Α. Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

14. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, είχε ως αφετηρία την 11η Ιουλίου 1997, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως το Συμβούλιο της Επικρατείας, και έληξε στις 13 Ιουνίου 2002, με την

απόφαση 1531/2002 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, στο οποίο το Συμβούλιο της Επικρατείας ανέπεμψε την υπόθεση. Διήρκεσε, επομένως, τέσσερα έτη, ένδεκα μήνες και δύο ημέρες, για έναν βαθμό δικαιοδοσίας.

B. Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας

15. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά της Γαλλίας* [GC], n° 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

16. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως (βλ. προρρηθείσα υπόθεση *Frydlender*).

17. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική νομολογία του, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

18. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει ότι:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή

των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

A. Ζημία

19. Ο προσφεύγων ζητά 50.000 ευρώ για την υλική ζημία και 50.000 ευρώ για την ηθική βλάβη, που, όπως ισχυρίζεται, υπέστη. Ζητά δε όπως τα ποσά αυτά προσαυξηθούν με νόμιμο τόκο 6% από της ημερομηνίας εισαγωγής της προσφυγής του.

20. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι πρέπει να απορριφθεί το αίτημα του προσφεύγοντος όσον αφορά την υλική ζημία και ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση όσον αφορά την ηθική βλάβη.

21. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση παραβιάσεως της Συμβάσεως στην οποία καταλήγει, είναι αποτέλεσμα αποκλειστικώς της παραβιάσεως του δικαιώματος του προσφεύγοντος σε εκδίκαση της υποθέσεώς του εντός «ευλόγου προθεσμίας». Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν διακρίνει κάποιον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβιάσεως και οιασδήποτε υλικής ζημίας την οποία θα είχε υποστεί ο προσφεύγων. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι αξιώσεις του κατά το μέρος αυτό (*Appieto κατά της Γαλλίας*, n° 56927/00, § 21, 25 Φεβρουαρίου 2003).

22. Το Δικαστήριο εκτιμά, αντιθέτως, ότι η επιμήκυνση της επίμαχης διαδικασίας πέραν της «ευλόγου προθεσμίας» προξένησε στον προσφεύγοντα βεβαία ηθική βλάβη, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημιώσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, συμφώνως προς το άρθρο 41 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο επιδικάζει στον προσφεύγοντα 1.000 ευρώ για το λόγο αυτό, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

23. Ο προσφεύγων ζητά 9.300 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Δεν προσκομίζει σχετική απόδειξη, αλλά τρία δακτυλογραφημένα σημειώματα, υπογεγραμμένα από τρεις δικηγόρους αντιστοίχως, με τα οποία βεβαιώνεται ότι ο προσφεύγων τους κατέβαλε τα ακόλουθα ποσά : 2.000 ευρώ για τις ενστάσεις κατά της από 08-11-1996 πράξεως εφαρμογής, 2.500 ευρώ για την προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και 1.000 ευρώ για την κατάθεση υπομνήματος ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, 1.500 ευρώ για τη σύνταξη υπομνήματος και την εκπροσώπηση κατά τη συζήτηση ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Ο προσφεύγων ζητά περαιτέρω 15.000 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποίησε ενώπιον του Δικαστηρίου. Δεν προσκομίζει σχετική απόδειξη, αλλά μόνον έναν αναλυτικό λογαριασμό εξόδων, δακτυλογραφημένο και υπογεγραμμένο από τους δύο δικηγόρους του, στον οποίο εμφανίζεται το αυτό ποσό. Ζητά δε όπως τα ποσά αυτά προσαυξηθούν με νόμιμο τόκο 6% από της ημερομηνίας εισαγωγής της προσφυγής του.

24. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι αξιώσεις του προσφεύγοντος είναι υπερβολικές και αδικαιολόγητες, εκτιμά δε ότι τα σημειώματα τα οποία προσάγει ο προσφεύγων δεν είναι επίσημες αποδείξεις. Κατά την Κυβέρνηση, το ποσό το οποίο θα επιδικασθεί για την αιτία αυτή, δεν θα έπρεπε να υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ.

25. Κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης, συμφώνως προς το άρθρο 41, προϋποθέτει ότι αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και, επίσης, εύλογα (*Ιατρίδης κατά της Ελλάδος* (δικαία ικανοποίηση) [GC], n° 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

26. Όσον αφορά τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι είναι

δυνατόν η μεγάλη διάρκεια μιας διαδικασίας να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του προσφεύγοντος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και ότι αρμόζει, επομένως, να λαμβάνονται υπόψη (βλ., μεταξύ άλλων, *Caruano κατά της Ιταλίας*, απόφαση από 25 Ιουνίου 1987, série A n° 119-A, σελ. 15, § 37). Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι τα έξοδα, των οποίων την καταβολή ζητά ο προσφεύγων, δεν είναι αποτέλεσμα της διάρκειας της διαδικασίας, αλλά έξοδα τα οποία συνήθως πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της επίμαχης διαδικασίας. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι αξιώσεις του προσφεύγοντος κατά το μέρος αυτό. Όσον αφορά τα έξοδα τα οποία πραγματοποιήθηκαν για τις ανάγκες της εκπροσώπησης του προσφεύγοντος ενώπιόν του, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικασθεί στον προσφεύγοντα το ποσό των 500 ευρώ για την αιτία αυτή, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

27. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως.

2. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 § 2 της Συμβάσεως, 1.000 ευρώ για ηθική βλάβη και 500 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, συν οιοδήποτε ποσό ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, τα ποσά αυτά θα προσαυξάνονται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

3. *Απορρίπτει* το αίτημα περί δικαίας ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 4 Αυγούστου 2005 κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

[υπογραφή]
/ Santiago QUESADA /
Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή]
/ Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ /
Πρόεδρος